

*Kompetanse
reformen*

Realkompetanseprosjektet

Noregs Kristelige Folkehøgskolelag

Norsk Folkehøgskolelag

**Sluttrapport
2001**

**Med folkehøgskole i CV:
Dokumentasjon av
realkompetanse**

FAGLIG RAPPORT: Generell del

1. Et nasjonalt system for dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse

a) Nevn forhold/områder i ”ditt” prosjekt som kan bidra til et nasjonalt system for dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse

Vi vil spesielt trekke fram tre forhold:

1. begrepene vi har utviklet
2. beskrivelsen av folkehøgskolen som helhetlig læringsarena
3. verktøyet som brukes i folkehøgskolen for å dokumentere realkompetanse

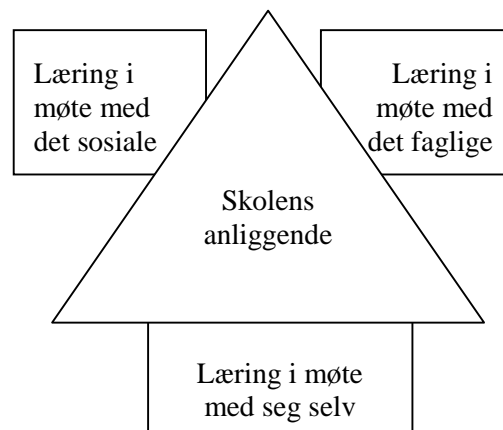
Begreper:

Begrepene kan beskrives som flere lag. Det første laget beskriver sosial og personlig realkompetanse som framstår i prosjektet som felles for alle folkehøgskolene, f.eks. begreper som samarbeid, konfliktløsning. Prosjektet demonstrerer sammenfall av begreper fra de forskjellige forsøksskolene, og begrepene fungerer derfor som en speiling av skolenes karakter som folkehøgskoler. Videre finnes det mange eksempler på lister der de mer overordnede begrepene er operasjonalisert. Hver skole har sin variasjon her. Det neste laget av begreper knytter seg tettere opp til den enkelte skole. Eksempler på dette er begreper som kreativitet og verdibevisthet.

Dataene innsamlet gjennom prosjektet har vist at folkehøgskolen utvikler realkompetanse både av sosial og personlig art. Det dreier seg om samarbeid, kommunikasjon og konfliktløsning som bæres opppe av mer personlige egenskaper og ferdigheter som: toleranse, verdibevisthet, ansvar, selvstendighet, initiativ, kreativitet, omstillingsevne, respekt, solidaritet, omsorg/omtanke, omstillingsevne, selvvurdering. I tillegg utvikler folkehøgskolen kompetanse innenfor de fagområdene som den underviser i.

Beskrivelsen av folkehøgskolen som læringsarena:

Som læringsarena danner folkehøgskolen en helhet, alle sider ved virksomheten faller inn i et holistisk syn på læring. Dette kan oppsummeres i en modell som ble utviklet på grunnlag av de data som ble innsamlet i løpet av prosjektet og skolenes forforståelse av hva en folkehøgskole er, basert på pedagogiske mål, skoledokumentasjoner og skolens nåværende virksomhet. Grafisk kan denne modellen framstilles slik:

I hovedsak er skolens anliggende allmenndanning, men i det daglige er det ofte snakk om mer konkrete anliggender. Skolene bruker alle tre læringsområder aktivt i sitt møte med eleven.

Dette er en modell som trolig har stor overføringsverdi for andre organisasjoner, bedrifter og utdanningsinstitusjoner som skal kartlegge realkompetanse.

Dokumentasjonsverktøyet:

Vitnemålet er verktøyet som folkehøgskolen foreslår å bruke til å dokumentere realkompetanse. Styrken ved dette er at skolene allerede har prosesser og rutiner på plass for å utstede vitnemål, svakheten er at det nåværende vitnemålet ikke er utarbeidet for å dokumentere realkompetanse.

Prosjektet viser at skolene ser et klart behov for endring av fokus i vitnemålet. Det nåværende vitnemålet fokuserer på læringsarena og fag, tilbakemeldingene fra tidligere elever og fra næringslivet viser at begge grupper fokuserer på den sosiale og personlige læringen. Dette bør gjenspeiles i vitnemålet.

Prosjektet viser at de fleste skolene ikke ønsker individuell vurdering av elevene. Selv om to av de elleve skolene foreslår en form for personlig karakteristikk, ønsker de aller fleste å dokumentere elevens realkompetanse ved hjelp av en beskrivelse av elevens læringsprogram. Her opererer skolene med flere nivåer:

- Folkehøgskolen som læringsarena
- Den enkelte skole som læringsarena
- Den enkelte elevs læringsprogram
- Den enkelte elevs selv vurdering
- (Skolens vurdering av den enkelte elev)

Hovedtendensen er klar: De fleste skolene ønsker å uttrykke og ”dokumentere” elevens realkompetanse ved hjelp av beskrivelse av skolen som læringsarena og den enkeltes læringsprogram. Det er delte meninger om verdien av selv vurdering og i hvilken grad en slik selv vurdering skal være med, om den skal utarbeides av eleven alene eller i samarbeid med skolen. Skepsisen til individuell vurdering, den vurdering som en elev får av lærer/skole ved avslutningen av skoleåret, er meget stor.

Med andre ord: Elevens realkompetanse fra folkehøgskolen sannsynliggjøres ved hjelp av en beskrivelse av læringsarena og læringsprogram.

b) Hvilke områder i Lov, forskrift og avtaleverk oppleves som hindringer i forhold til dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse?

I hovedsak gjeldet dette KUFs mal for hvordan folkehøgskolens vitnemål skal se ut. Den er bygd opp som en dokumentasjon av læringsarenaen med tilleggsopplysninger om fag og fravær. Malen oppleves som lite egnet til å beskrive læringsarenaen som i neste ledd danner grunnlaget for å dokumentere realkompetanse.

2. Organisering

Prosjektorganisering

a) Utarbeid en skisse/et organisasjonskart for nåværende organisering av prosjektet

(se vedlegg)

Prosjektgruppa bestod av: Mai-Evy Bakken, leder, Norsk folkehøgskolelag; Odd Haddal, pedagogisk konsulent, Noregs Kristelige Folkehøgskolelag (kontaktperson for VOX); Knud Jørgen Holck, rektor, Fana folkehøgskole; Torbjørn Nordvoll, inspektør, Bakketun folkehøgskole (praktisk prosjekt-koodinator). Prosjektgruppa hadde åtte møter pluss to møter med referansegruppa, som bestod av representanter for NHO, LO, aetat, Folkehøgskolerådet og det pedagogiske fagmiljøet.

Prosjektskolenes representanter hadde fire møter: et felles oppstartmøte, to nettverksmøter og et felles avslutningsmøte. Representanter for prosjektgruppa var til stede på alle møtene.

b) Hvilke erfaringer har dere med denne organiseringen?

Den virket etter hensikten. Nettverksmodellen virket befordrende på utveksling av ideer mellom prosjektdeltakerne. Ansvarlige på den enkelte skole fikk kjennskap til konkrete utfordringer som man møtte på andre skoler, og deltakerne kunne fungere som veiledere for hverandre.

c) Vil den samme organiseringen blitt valgt ved deltakelse i nye tilsvarende prosjekt(er)?

Ja. Modellen la også opp til en indre debatt på deltakerskolene. Den helhetlige karakteren som begrepet realkompetanse har, førte også til en omfattende pedagogisk gjennomgang på skolene der ofte hele personalet ble trukket inn. Prosjektet fungerte også som en impuls til videre utviklingsarbeid på flere av skolene.

d) Hvis nei, hvorfor ikke?

e) Beskriv nåværende organisering for dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse i de skolene som i dag er ansvarlig for utfyllingen av vitnemål/dokumentasjon.

Kompetanse fra folkehøgskolen er i dag uttrykt gjennom et stortingsvedtak av 14. januar 1997 der godkjent vitnemål fra folkehøgskolen er verdsatt til tre konkurransepoeng. Den enkelte skole er ansvarlig for utfyllingen av vitnemålet (dokumentasjonen) etter en mal som KUF har fastsatt.

3. Målsetting

a) Er prosjektets målsetting nådd?

Både ja og nei, selv om prosjektet kan levere bidrag på alle de fire målsetningene som er nevnt i søknaden. Vi vil understreke at prosjektet blir sett på som vellykket og positivt utfra de begrensninger som er nevnt under pkt c.

b) Hvis ja, hvilke faktorer har hatt størst betydning for måloppnåelsen?

- Prosjektets organisering
- Skolenes motivasjon
- Det at vi kom raskt i gang
- Samarbeidet med VOX og den orientering/informasjon som vi har fått gjennom samlingene

Alle disse momentene har spilt en stor rolle for at deltakerskolene har arbeidet svært aktivt. Ikke nok med at prosjektet har frambrakt begreper og forslag til dokumentasjon, en positiv bieffekt av prosjektet har vært arbeidet med skolenes selvforståelse (som er en nødvendig forutsetning for et meningsfullt

vitnemål).

c) Hvis nei, hvilke faktorer har hatt størst betydning for mangelfull måloppnåelse?

I hovedsak har prosjektet gjennomført et grunnlagsarbeid. Tiden har vært for kort til å utarbeide en gjennomført oppsummering av tendensene som begrepene og utkastene til vitnemål viser. Dessuten har det ikke vært anledning til empiriske undersøkelser av hvorvidt vitnemålene møter de kommunikative behovene og kravene som mottakerne har interesse av (i den grad disse behovene er kjent) til en dokumentasjon av realkompetanse.

4. Informasjon

a) Hvilke informasjonstiltak synes å ha størst effekt for igangsetting av arbeidet med realkompetanse?

Alle skolene vil få en rapport om hva prosjektet har kommet fram til. I tillegg kommer vi til å informere dem om prosjektet og om realkompetanse gjennom ulike fora. Vi har allerede vært og orientert på møtet for tillitsvalgte i folkehøgskolene, på ulike distriktsmøter og på møtet for rektorene i folkehøgskolen. Dessuten har vi lagt ut og kommer til å legge ut mer informasjon i bladene til NF og NKF, samt på nettsidene våre.

Skolenes direkte kontakt med ulike brukergrupper synes å ha en god effekt.

5. Samarbeid

a) Har prosjektet hatt nødvendige samarbeidspartnere som kan sikre legitimitet i forhold til arbeidslivet, utdanningssystemet og frivillige organisasjoner?

Trolig. Gjennom referansegruppa har prosjektet hatt kontakt med arbeidslivet og det pedagogiske fagmiljøet.

b) Hvis ja, hvilke parter har hatt størst betydning for å sikre denne legitimiteten?

NHO, LO og aetat har sikret at prosjektet har hørt arbeidslivets stemme. Gjennom Folkehøgskolerådet har prosjektet sikret seg løpende kontakt med folkehøgskolemiljøet også utenfor deltakerskolene. Dessuten har det pedagogiske fagmiljøet kommet med innspill til prosessen og modeller for tolkning av dataene. Gjennom systematiske undersøkelser blant mange grupper med tidligere elever har vi fått informasjon om både begreper og verdien av et folkehøgskoleår; dermed har tidligere elever indirekte vært med på å sikre legitimiteten for prosjektet.

c) Hvis nei, hvilke samarbeidspartnere burde også vært med?

Høgskolesektoren har bare vært indirekte representert gjennom telefonkontakter og opplysninger om rutiner for opptak på grunnlag av realkompetanse.

6. Utgår

7. Tidsbruk og kostnader ved dokumentasjon av realkompetanse

a) Angi (antatt) gjennomsnittlig timetall per deltaker for utfylling av vitnemål:

Én time pr. elev, noe avhengig av hvilke prosesser som går forut for utfyllingen (samtaler, inn-samling og systematisering av opplysninger, skriving, korrektur med mer).

b) Angi organisasjonens (antatte) gjennomsnittlig kostnad per deltaker:

Vi regner med at selve utfyllingen ta ca. 1 t pr. elev, dvs, at kostnaden er ca. kr. 300,- pr. elev.

8. Utgår

9. Overgang fra prosjekt til driftsfase

a) Hvilke utfordringer ser prosjektgruppa ved overgangen fra prosjekt til driftsfase?

Med "overgang til driftsfase" forstår vi at et nytt vitnemål kan tas i bruk. Den første hindringen er den nåværende malen for vitnemål fra KUF, den andre at ny lov om folkehøgskoler er foreslått hvor forskrifter og eventuelle vitnemålsbestemmelser ikke er avklart, den tredje at mange folkehøgskoler, som fri og uavhengige skoler, ikke ønsker et sentralt forslag, men ønsker å ta stilling til dokumentasjon av realkompetanse på eget grunnlag.

b) Hvilke planer har NKF/NF for å sikre denne overgangen?

Både NF og NKF avventer denne rapporten for å se hvilke behov det er for tiltak, men begge organisasjonene er svært interessert i å følge opp dette prosjektet. Vi gjør oppmerksom på at verken prosjektgruppa eller organisasjonene har mandat til å pålegge skolene å ta nye vitnemål i bruk. Imidlertid kan begge organisasjonene hjelpe enkeltskoler med å gjennomføre prosessen å ta i bruk nye vitnemål.

Noen folkehøgskoler har fått tildelt pedagogiske utviklingsmidler for å videreføre den prosessen som prosjektet har satt i gang.

c) Har NKF/NF ønske/behov for kontakt med VOX i 2002 når det gjelder arbeidet med vurdering av realkompetanse og fleksible opplæringsmodeller?

Ja, utfra de prosesser som er satt i gang på skolene, føringene i forslaget til ny lov for folkehøgskolen, og organisasjonenes ønske om å arbeide videre med realkompetanse, er det trolig behov for videre kontakt med VOX.

d) Hvis ja, hvilken kontakt ønskes?

Det viktigste er at VOX fortsetter som kunnskapsressurs. Både organisasjonene og skolene trenger kunnskap om realkompetanse, om det nasjonale systemet som utvikles, og om næringslivets og utdanningssystemets bruk av de ulike dokumentasjonene av realkompetanse. Dessuten er det ønskelig at VOX kan fortsette som klangbunn for de utviklingsarbeidene som skolene og organisasjonene setter i gang.

Spesielle føringer

10. Ansvar, opplæring og nytte ved dokumentasjon av realkompetanse

a) Hvem vil få ansvaret for å fylle ut den nyutviklede dokumentasjonen/vitnemålet?

Den enkelte skole. For de fleste skolene vil utfylling av vitnemålet falle på skolen, slik tilfellet også er nå. For enkelte skoler vil den enkelte elev i større eller mindre grad bli trukket inn i utfyllingen.

b) Er det behov for opplæring av dem som skal fylle ut dokumentene/vitnemålene? (begrunn svaret)

I de tilfellene hvor elevene deltar i utfyllingen, vil det være et visst behov for opplæring og veiledning. Dette vil i tilfelle være den enkelte skoles ansvar.

e) Hvilken nytteverdi mener prosjektgruppa at deltakeren får av dokumentasjonen?

Elever som har et godkjent vitnemål fra folkehøgskolen får tre konkurransepoeng. De nye vitnemålene vil gi et mer utfyllende bilde av folkehøgskolen som læringsarena og en bedre oversikt over elevens læringsprogram, og dermed gi eleven et bedre grunnlag for å få vurdert sin realkompetanse. Det nye vitnemålet vil også gjøre det lettere for en annen instans å vurdere eleven i en samtalsituasjon eller et intervju, fordi vitnemålet også forteller om det sosiale og personlige i tillegg til det faglige.

11. Legitimitet/bruk

a) Hvilken strategi foreslår prosjektgruppa for å sikre vitnemålet legitimitet?

De nye vitnemålene henter sin legitimitet fra skolenes egen legitimitet, dvs. at folkehøgskolen som et anerkjent skoleslag har legitimitet i samfunnet og at den enkelte skole med sin profil har legitimitet. Både folkehøgskolene og deres organisasjonene bør arbeide for større anerkjennelse av og kjennskap til folkehøgskolen som læringsarena.

b) På hvilken måte vil NKF/NF innarbeide aksept og bruk av det utviklede vitnemålet?

Ved å fortsette den utviklingsprosess som er satt i gang innad i skolelandskapet, og oppmuntre skolene til å samle inn opplysninger fra tidligere elever om verdien av et folkehøgskoleår (realkompetanse).

12. Begreper/CV

a) Hvilke begreper har prosjektet funnet som kan være dekkende for den realkompetansen folkehøgskolen gir?

Personlige, sosiale og faglige begreper. På et overordnet plan dreier det seg om fleksible og inkluderende begreper som samarbeid, kommunikasjon, konfliktløsning og kulturforståelse, som bæres oppe av mer personlige egenskaper og ferdigheter som: toleranse, verdibevissthet, ansvar, selvstendighet, initiativ, kreativitet, omstillingsevne, respekt, solidaritet, omsorg/omtanke, omstillingsevne, selvvurdering. I tillegg utvikler folkehøgskolen kompetanse innenfor de fag-områdene som den underviser i.

13. Aktuelle problemstillinger/spesielle utfordringer/annet

Vitnemålene, noen hovedtendenser:

Hovedkonklusjon: Elevens realkompetanse fra en folkehøgskole sannsynliggjøres ved hjelp av et vitnemål som beskriver skolen som læringsarena og elevens læringsprogram. Vitnemålet må inkludere de formelle opplysningene som KUF krever for at elevene skal få tre konkurransepoeng.

Flere dokumentasjonsformer: Selv om vårt prosjekt i utgangspunktet brukte vitnemålet som dokumentasjonsform, er den en av flere mulige måter å dokumentere elevenes realkompetanse fra folkehøgskolen. Andre muligheter, enten som erstatning av eller tillegg til vitnemålet, er mappe (portfolio) eller attester.

Flere nivåer: Gjennom ulike nivåer kan vitnemålet beskrive elevens læring på en folkehøgskole. De ulike nivåene kan oppsummeres slik: Folkehøgskolen som læringsarena, den enkelte skole som læringsarena, elevens læringsprogram, elevens selv vurdering, og skolens vurdering av elevens realkompetanse.

Det første nivået er svært generelt, folkehøgskolen som læringsarena. Utgangspunktet er at det finnes noe som definerer folkehøgskolen som skoleslag, og de begrepene som prosjektet er kommet fram til, understreker at skolen gir noen ferdigheter som er felles for alle skolene. Eksempler på dette er sosiale ferdigheter, kulturforståelse, o.l. En forståelse av folkehøgskolen generelt krever imidlertid at både de begrepene som oppsummerer de allmenne ferdighetene og den figuren som beskriver folkehøgskolens tredelte læringsarena (se pkt 1a), er med. Ingen skoler har noen generell logo (som f.eks. modellen kunne brukes til) med på sitt forslag, men alle skoler er fra KUFs side pålagt å redegjøre for generelle trekk ved folkehøgskolen i en tekst fra KUF.

Det neste nivået er den enkelte skole som læringsarena. Elevens realkompetanse blir selvsagt sterkt preget av det undervisningstilbud som skolen har. Det faglige utbyttet vil variere sterkt fra skole til skole, avhengig av skolens tilbud og elevens egne valg. Konkret vil det si at eleven utvikler realkompetanse på fagområdene og på de områdene som skolen legger spesielt vekt på (f.eks. fins det skoler som kaller seg "globale" eller har fokus på "det musiske menneske"). Utkastet fra både Sunnhordland folkehøgskole og Skjeberg folkehøgskole viser at både det faglige og skolens profil har en sentral plass på vitnemålet.

Det tredje nivået er elevens eget læringsprogram, og læringsprogrammet består av både faglige og utenomfaglige aktiviteter, siden folkehøgskolen bruker f.eks. internat, daglige plikter/oppgaver og turer i sitt pedagogiske opplegg. Læringsprogrammet er både faglig og sosialt sett forholdsvis individualisert, i den forstand at skolene som regel tilbyr ulike linjer og valgfag samtidig som elevens engasjement utenfor timene også varierer. Derfor kan en beskrivelse av elevens læringsprogram gi et godt bilde av den realkompetanse vedkommende har utviklet i løpet av folkehøgskoleåret. Utkastet fra Haugetun folkehøgskole (som også er kalt *læringsprogram* i stedet for *vitnemål*) viser dette nivået i praksis.

Det fjerde nivået er elevens selv vurdering. Flere skoler legger opp til at elevene utarbeider en vurdering av hva de har lært i løpet av året. Noen skoler (se f.eks. utkastet til vitnemål fra Rødde [Elevens egevaluering av året] og Seljord [Utbytte av året på Seljord folkehøgskole]) lar elevene sette denne selv vurderingen direkte på vitnemålet, mens andre har det som frivillig tillegg. Prosjektskolene er ikke enige om hvorvidt elevens selvevaluering (sjølmelding) har sin rette plass på vitnemålet. Alle ser verdien i prosessen, men de fleste tviler på om slik sjølmelding bør være med på selve vitnemålet.

Det femte nivået er vurdering av eleven. Ni av elleve deltakerskoler går sterkt imot individuell vurdering av eleven og hevder at dette strider mot folkehøgskolens grunnidé, mens to skoler har vitnemålet med forslag om individuell vurdering. Rødde benytter karakterer i orden og oppførsel (med forklarende merknader til karakterene), mens Revyskolen Solbakken folkehøgskole foreslår en

individuell uttalelse.

Praktiske observasjoner:

Det viktige for vitnemålene er å etablere den enkelte folkehøgskole som ”merkevare”, ikke nødvendigvis folkehøgskolen som helhet. Derfor er skolens logo som regel på plass, som f.eks. hos Nordfjord og Valdres, mens folkehøgskolen som skoleslag ikke har eget logo.

Flere skoler, som f.eks. Lofoten og Valdres, har de sentrale realkompetansebegrepene på prominent plass for forsiden. De sentrale, allmenndannende begrepene som skolen fremmer, får visuelt og logisk er ”førsteplass” på vitnemålet.

Førsteintrykket av vitnemålet får også en del omtanke. Lofoten bruker farger og en billedlinje (som går igjen på alle skolens publikasjoner) til å foreslå et vitnemål som er tiltalende nok til å rammes inn og henges opp på veggen.

Et kort og leservennlig vitnemål er også tendenser som mange av prosjektskolene legger vekt på. Vitnemålet skal ikke bare være tiltalende, men lettlest og kort. Spesiell er Revyskolen, med sin ene side, mens både Haugetun, Lofoten og Nordfjord foreslår at to sider er nok.

Vitnemålet bør også ha en ”rød tråd” der det er sammenheng mellom de ulike elementene i dokumentet. Forslaget til Valdres viser hvordan dette kan gjøre i praksis, der begrepene på forsiden utdypes eksplisitt inne i dokumentet.

Navnet *vitnemål* er også under debatt. Noen skoler foreslår erstatninger, som *læringsprogram* hos Haugetun, *dokumentasjon* hos Valdres, *kursbevis* hos Skjeberg og *kompetansebevis* hos Revyskolen, men i det siste fellesmøtet for deltakerskolene var de aller fleste enige om at ordet vitnemål var det mest tjenlige.

Også kortkursdeltakere får vitnemål, og utkastet fra Sunnmøre folkehøgskole er myntet på dem og ikke på elevene på hovedkurset.

Selv om både læringen (det faglige) og medlæringen (det sosiale og personlige) er viktige arenaer på folkehøgskolen, er hovedtendensen i forslagene til vitnemål at folkehøgskolen som skoleslag er best tjent med at elevens realkompetanse sannsynliggjøres ved hjelp av en beskrivelse av skolen som læringsarena og av elevens læringsprogram.

Begrepene, noen hovedtendenser

Skolens profil

Skolene i prosjektet har hatt fokus på å finne fram til begreper som kan gi et forståelig bilde av den realkompetanse som man mener ligger i det læringsprogrammet som skolene tilbyr.

Dette har på de fleste skolene ført til en etter forholdene relativt grundig gjennomdrøfting i personalet av hva man oppfatter som sentrale mål for sin skole, - ofte omtalt som skolens profil. Til grunn for slike drøftinger har skolene ulike verdigrunnlag som de bygger sin praksis på. Arbeidet med å sette ord på profil har derfor en klangbunn i et verdigrunnlag på den enkelte skole, noe som gjør at dette arbeidet fort kan ta av og bli for omfattende. Det har av tidsmessige årsaker ikke vært mulig å gå i dybden på dette.

Arbeidet har imidlertid initiert et ønske på mange av skolen om å gå videre inn i denne prosessen.

Tilbakemeldinger fra informanter

På grunnlag av skolens profil er det hentet inn en rekke data, først og fremst fra nåværende og tidligere elever med noe ulik avstand til folkehøgskoleåret sitt. (se eks. i vedlegget fra Skjeberg).

Det skolene først og fremst har vært ute etter å få vite, er hva elever uttaler om sitt læringsutbytte.

Selv om materialet, sett i forhold til det totale antall folkehøgskoler, er lite, finnes det likevel så tydelig sammenfall i svarene at vi meiner det er mulig å peke på noen begreper som de fleste skoler vil kunne kjenne seg heime i.

Tendenser i materialet

En interessant, dog ikke overraskende, hovedtendens i materialet er at informantene først og fremst peker på at folkehøgskolen har gitt læring i form av utvikling av personlige egenskaper som i neste omgang har betydd en større mestringsevne i ulike livssituasjoner.

Rent faglige ferdigheter nevnes også, men peker seg ikke ut som tydelig og gjennomgående. Disse er selvsagt også i stor grad avhengig av den enkelte skole.

Denne tendensen kan i noen grad underbygges av den kunnskapen vi har om atferden til potensielle folkehøgskoleelever. Først bestemmer de seg for å gå på folkehøgskole. Når skole skal velges, skjer det på grunnlag av linjer og fordjupingsmuligheter. Når eleven noe senere i forløpet blir bedt om si hva som er det viktigste på folkehøgskolen, kommer faget på tredje plass. Øverst kommer det sosiale miljøet, deretter det å bo i internat sammen med andre. (Se SSB: Bruk av folkehøgskoler 2000/2001.)

Begrepene

De begrep som vi velger å presentere i det følgende, er resultatet av skolenes framlagte materiale og en felles drøfting mellom prosjektskoler og prosjektgruppe. Det viktige her ble å holde klart de ulike nivåene som læringsutbyttet omtales innenfor. Hvilke begreper betegner noe som vi kan si handler om en ferdighet, - en type realkompetanse,- og hvilke begreper betegner først og fremst en personlig egenskap som er utviklet, stimulert, modnet gjennom skoleåret?

I oversikten har vi valgt å tydeliggjøre det vi kan omtale som en type realkompetanse på venstre side. På høyre side har vi ført opp personlige egenskaper som framkommer hyppig i materialet og som vi kan si er grunnlaget bl.a. for de kompetanser som er nevnt.

Å KUNNE:

BL.A. PÅ GRUNNLAG AV

SAMARBEID

TOLERANSE

KOMMUNIKASJON

VERDIBEVISSTHET

KONFLIKTLØSING

SELVINNSIKT

KULTURFORSTÅELSE

SELVSTENDIGHET

INITIATIV

KREATIVITET

OMSTILLINGSEVNE

RESPEKT

SOLIDARITET

OMSORG OG OMTANKE

Diskusjon

Prosjektgruppa mener at prosjektet dokumenterer at

- elevene utvikler reell kompetanse gjennom et år på folkehøgskole
- den reelle kompetansen kretser særlig rundt sosiale og personlige ferdigheter
- de fleste skolene ønsker å beskrive læringsprogrammet snarere enn å gi individuelle beskrivelser

Sider ved folkehøgskolen der prosjektet har bidratt til å stimulere debatt:

Det ligger i sakens natur at forsøksskolene, allerede ved oppstarten, trakk med seg spenninger inn i Realkompetanseprosjektet. Prosjektets mål måtte i seg selv innebære at særlig deltakerskolene – men også skoleslaget som helhet – på ny og fra en litt annen vinkel ble utfordret til å gå inn i grunnleggende spørsmål knyttet til skoleslagets egenforståelse.

Arbeidet med å bestemme og beskrive realkompetanse innebærer for folkehøgskolen å nærme seg den enkelte elev/student på en for skoleslaget problematisk måte. Det kan lett bli slik at noen skal vurderes og andre skal stå for denne vurderingen. Til tross for en viss variasjon gjelder det at folkehøgskolen vil at møtet mellom elev/student og skolens program og stab skal skje uten at dette møtet allerede i utgangspunktet er bestemt av å finne sted i en kontekst der individuell vurdering med tanke på å møte eksterne formelle krav er satt.

I det hele tatt vil spørsmålet om systematisk individuell vurdering innen folkehøgskolen utløse debatt. Selvfølgelig er det slik at møtet lærer – elev innebærer et møte mellom to ulike roller. Det som vekker debatt er spørsmålet om når innholdet i disse rollene blir av en slik art at en åpen og fri gjensidighet i møtet forstyrres. Mange som har sitt virke i folkehøgskolen vil hevde at selve den frie tilnærming til danningprosessen undermineres av et system der systematisk individuell vurdering inngår i prosessen. Skulle denne vurderingssprosessen i tillegg skje under hensyntagen til eksterne institusjoner og deres krav til innhold og form, vil man hevde at skoleslaget kaster vrak på sin eksistensberettigelse. Dette synspunktet har støtte i gjeldende lov og forskrifter

På feltet vurdering har skoleslaget i det store og hele samlet seg om begrepet ”samtalebasert vurdering”. Den samtalebaserte vurdering kan forekomme i grader av formalisert utforming. I sin mest uformelle versjon handler dette om den samtalen som springer frem av det løpende arbeidet med fag eller i samtaler som har andre sider ved livet på skolen som tema og utgangspunkt. Videre skjer slik samtalebasert vurdering i planlagte samtaler der den enkelte elev/student i møte med sin lærer kan drøfte igjennom sider ved skolearbeidet som partene opplever som hensiktsmessig for den pågående prosessen, - det være seg faglig, sosialt eller mer personlig. For folkehøgskolen er det konstituerende at samtalen som møtested ikke forsnevres av krav som stammer fra utenforliggende føringer.

Med dette som bakteppe gir det mening å liste opp noen punkter som prosjektet har bakset med og som skoleslaget må ta med seg videre i arbeidet med spørsmålet om formalisering av realkompetanse.

1. I spørsmålet knyttet til å kartlegge nytteverdi.

Det tilhører ”tidsånden”, mer konkret reformarbeidet i voksenopplæringen og videreføringen av prinsippet om livslang læring, å legge til rette for formalisering av realkompetanse. I folkehøgskolesammenheng vekker dette en type ”kulturelt ubehag”. Folkehøgskolen ønsker, så langt det er mulig, å drive sitt prosjekt ubundet av begrensende nyttebetraktninger.

2. Det er eleven som er bærer av realkompetanse. Skal en kunne si noe om denne kompetanse, må en si noe om den enkelte elev. Et vitnemål fra en folkehøgskole med individuelle beskrivelser diskuteres.

Prosjektet har stadig truffet på spørsmålet om elevenes egenvurdering og denne egenvurderingens eventuelle plass i et vitnemål. Prosjektet har ikke kommet til noen felles løsning av dette spørsmålet.

Fra næringslivshold har prosjektet møtt på undring over avvisningen av individuelle uttrykk for realkompetanse. Folkehøgskolen har et betydelig arbeid å utføre for å gjøre næringslivet kjent med sitt (sine) syn på denne saken.

3. Det er en gjeldende holdning innen folkehøgskolen, og en dominerende posisjon blant prosjektskolene, at verdsetting av fullført år på folkehøgskole skal skje på bakgrunn av dokumenterte kvaliteter ved skolene. (Læringsarenaen. Dette er i tråd med Kompetanseprosjektet i Folkehøgskolen og vedtaket om verdsetting fra –97.)

På en indre måte står dette i kontrast til det å kartlegge/dokumentere den enkelte elevs realkompetanse.

4. Siden arbeidet med å verdsette realkompetanse dreier seg om å sikre elevens rett til utbytte av sin innsats gjennom et folkehøgskoleår, innebærer de tre foregående punktene en mulig begrensning i forhold til denne rett.

5. Fra prosjektets referansegruppe har det vært etterspurt mer utradisjonelle former for vitnemål. På samme måte har det vært etterspurt ”friskere” språkbruk i beskrivelsene. Fyldige beskrivelser er ikke ønsket. Prosjektet har ikke rukket å sjekke ut om nye utkast til vitnemål kommuniserer bedre med omgivelsene.

VEDLEGG

Vedlagt følger utkast til tre av vitnemålene som prosjektet utarbeidet. Prosjektgruppa vil understreke at dette er arbeidsdokumenter som ennå ikke er ferdig formet, verken grafisk eller innholdsmessig, men de illustrerer tankene i rapporten, spesielt under pkt 13.

Vitnemålene er fra:

Nordfjord folkehøgskole, Seljord folkehøgskole og Sunnhordland
folkehøgskole